

**ЖЕНИЛ ӨНӨР ЖАЙ ОКУУ БОРБОРУ «ИНДУСТРИЯ КАДРОВ» - ШВЕЙЦАРИЯ
ӨКМӨТҮ ЖАНА И. РАЗЗАКОВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК
ТЕХНИКАЛЫК УНИВЕРСИТЕТИНИН ИЙГИЛИКТҮҮ КЫЗМАТТАШУУСУ**

Рысбаева Имийла Акимжановна, т.и.к., профессор, И.Раззакова атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университети, Кыргыз Республикасы, e-mail: Imiyla@mail.ru

Аннотация. Макалада Кыргыз Республикасынын жеңил өнөр жайы жөнүндө маалыматтык талдоо жүргүзүлүп, бул тармак үчүн кадрларды даярдоо жана кайра даярдоо үчүн жогорку технологиялуу окуу борборун түзүү зарылдыгы көрсөтүлгөн. Кадрлар ишканалардын эң маанилүү капиталы, ишканалардын кирешесине жөндөмдүүлүгүнүн деңгээлине жараша компетенттүүлүктү алып жүрүүчү адистер негизги таасир этүүчү болуп саналат. Жогорку квалификациялуу кызматкерлер, кийим тигүү ишканаларынын негизги баалуулугун билдирет.

Ачкыч сөздөр: жеңил өнөр жай, окуу борбор, кийим тигүү ишканасы, билим берүү, адистер

**УЧЕБНЫЙ ЦЕНТР ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ «ИНДУСТРИЯ КАДРОВ» -
УДАЧНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ПРАВИТЕЛЬСТВО ШВЕЙЦАРИИ И
КЫРГЫЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ.
И. РАЗЗАКОВА**

Рысбаева Имийла Акимжановна, к.т.н., доцент, КГТУ им. И.Раззакова, Кыргызстан, 720044, г. Бишкек, пр. Ч. Айтматова 66, e-mail: Imiyla@mail.ru

Аннотация. В статье дан информационный анализ легкой промышленности Кыргызской Республики и необходимость создания высокотехнологичного учебного центра для подготовки и переподготовки кадров для этой отрасли. Персонал - важнейший актив предприятий, главное влияние на рентабельность предприятий зависит от уровня их

компетенции. Высококвалифицированные работники представляют собой основные ценности швейных компаний.

Ключевые слова: легкая промышленность, учебный центр, швейная фабрика, образование, специалисты.

**TRAINING CENTER OF LIGHT INDUSTRY "INDUSTRY OF PERSONNEL" -
SUCCESSFUL COOPERATION THE GOVERNMENT OF SWITZERLAND AND THE
KYRGYZ STATE TECHNICAL UNIVERSITY NAMED AFTER. I. RAZZAKOVA**

Rysbaeva Imiyla Akimjanovna, PhD (Engineering), Associate Professor, KSTU named after I.Rassakov, Kyrgyzstan, 720044, Bishkek, Ch.Aitmatov str. 66, e-mail: Imiyla@mail.ru

Annotation. The article provides an informational analysis of the light industry of the Kyrgyz Republic and the need to create a high-tech training center for training and retraining of personnel for this industry. The personnel is the most important asset of enterprises, the main influence on the profitability of enterprises depends on the level of their competence. Highly skilled workers represent the core values of garment companies.

Key words: light industry, training center, garment factory, education, specialists.

Жеңил өнөр жайын өнүктүрүү программасын ишке ашыруу үчүн адам ресурстары жана айрыкча компаниянын кызматкерлеринин кесипкөйлүгү чоң мааниге ээ. Кадрлар ишканалардын эң маанилүү капиталы, ишканалардын кирешесине жөндөмдүүлүгүнүн деңгээлине жараша компетенттүүлүктү алып жүрүүчү адистер негизги таасир этүүчү болуп саналат. Жогорку квалификациялуу кызматкерлер кийим тигүү ишканаларынын негизги баалуулугун билдирет. Мындай адистердин болушу алардын ишинин ийгилигинин негизги факторлорунун бири болуп саналат, ушуга байланыштуу, билим берүүнүн бардык баскычтарында кадрларды даярдоо өлкө үчүн маанилүү стратегиялык милдет.

Бүгүнкү күндө Кыргыз Республикасында расмий эмес жеңил өнөр жай ишканаларынын саны 5000ден ашуун, расмий - 3000. Алардын ичинен 700 ишкана Легпром Ассоциациясы тарабынан катталган: 130 ишкана Түштүк региондо, 570 ишканада Бишкек шаарында, ошондой эле Чүй жана Ысык Көл облустарында суроо-талап өсүп жатат[1,2]. Сапаттуу кийимдерге болгон муктаждык өсүүдө. Ушул шарттарда ишканалардын кадрларга талаптары жогору болууда. Кийим тигүү өндүрүшүнүн автоматташтырылган тутумун киргизүү, долбоордук чечимдердин сапатынын жогорулашына да таасирин тийгизүүдө. Тигүү ишканаларынын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу жана оптималдаштыруу, продукциянын сапатын жогорулатуу, ошондой эле тигүү жана текстиль продуктыларын экспорттоону ийгиликтүү илгерилетүү үчүн, кийим тигүү өндүрүшүнүн автоматташтырылган тутумун жана тигүү өндүрүшүнүн башка заманбап техникалык каражаттары менен иштөө боюнча практикалык компетенцияларга ээ болгон Кыргызстандын жеңил өнөр жайы үчүн адистерди сапаттуу даярдоо маселеси актуалдуу. Ошондуктан, билим берүү мекемелеринин да, жеңил өнөр жайынын өндүрүш ишканаларынын жана донордук уюмдардын, демөөрчүлөрдүн жана мамлекеттик мекемелердин рыноктун талаптарына ылайык тигүү тармагында адистерди даярдоонун сапатын жогорулатуу үчүн аракеттерин бириктирүү зарыл.

Жогоруда айтылган милдеттерди ишке ашыруу, ошондой эле ассортименттин мобилдүүлүгүн камсыздоо, жаны моделдерди даярдоонун убактысын кыскартуу, кийим тигүү өндүрүшүн бүтүргөн бүтүрүүчүлөр жана адистердин сапатын жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн заманбап жабдуулар, программалык камсыздоо, илимдин жана техниканын акыркы жетишкендиктери менен жабдылган, бул дүйнөлүк эмгек рыногунун талаптарына жооп берген, жеңил өнөр жайы үчүн талап кылынган кадрларды

даярдоону жана кайра даярдоону натыйжалуу уюштурган И.Раззаков атындагы КМТУнун “Жеңил өнөр жай буюмунун технологиясы” кафедрасынын алдында Жеңил өнөр жай окуу борборун түзүү маанилүү.

Глобалдык деңгээлде тигүү тармагы продукциянын сапатын жакшыртуу, чыгымдарды азайтуу жана керектөөчүлөрдүн муктаждыктарына тез жооп берүү технология жагынан өзгөрдү. Компаниянын деңгээлинде өндүрүш процесстерин өркүндөтүү үчүн алдыңкы технологияларды колдонуу жана компаниялар буга чейин кийимдерди автоматдаштырылган долбоор (САПР) тутумдарын колдонушат же жакынкы келечекте мындай системаларды алууну пландаштырышат. Бирок студенттерге чиймелерди жаратуу, лекалдарды, долбоорлорду, градация жасоо үчүн автоматдаштырылган проектерди (САПР) үйрөтүү технологиясын колдонууда байкалган кемчиликтер бар. Кайра байланыш тарабынан алынган сын-пикирлер, уламдан-улам көп ишканалар автоматташтырылган тутумга өткөн сайын, билим берүү мекемелери үчүн САПР тутумун колдоно алган студенттерди даярдоо маанилүү экендигин баса белгилесек болот. Бул маселени талдоо көрсөткөндөй, тармакка оңой жеткиликтүү болгон суроо-талапка негизделген Окуу Борборун түзүү тараптарын колунда. Бул маселени талдоо көрсөткөндөй, кызыккан тараптар менен өнөр жайга оңой жеткиликтүү болгон суроо-талапка негизделген окуу борбору болмокчу.

Компаниялар үчүн билим берүү мекемелери менен эң маанилүү байланыш - бул стажировка программалары жана квалификациялуу бүтүрүүчүлөрдү тартуу. Көптөгөн компаниялар конструкторлордун, өндүрүш менеджерлеринин, бычмачылардын, тигүүчүлөрдүн жетишсиздигин башынан кечирип жатышат. Жалпысынан бардык деңгээлдеги, жогорку квалификациялуу жумушчу күчүнө суроо-талап өсүп келе жаткан, муунду тармактагы карьерага тартуу маселелери кызыккан тараптардын арасында дайыма көтөрүлүп келген.

Буга чейин айтылгандай, компаниялар үчүн квалификациялуу тигүүчү, конструкторлор, бычмачылар, сапат жана өндүрүш боюнча менеджерлерди табуу кыйынга турат. Сектордун кийим тигүү тармагына көңүл бөлгөндүгүн эске алуу менен, билим берүү мекемелеринде сунуш кылынган программалар боюнча бакалаврларды, магистрлерди жана аспиранттарды окутуудан тышкары, конкреттүү жана кыска мөөнөттүү адистештирилген тренингдерди иштеп чыгуу зарыл.

Жогоруда айтылгандардын негизинде, И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинин базасында “Жеңил өнөр жай буюмдарынын технологиясы” кафедрасы (ЖӨЖБТ) жогорудагы талаптардын негизинде долбоорду сунуштады, республикада биринчи жолу Швейцария Өкмөтү тарабынан каржыланган Эл аралык соода борбору (МТЦ) тарабынан ишке ашырылып жаткан Кыргыз Республикасында сооданы илгерилетүү программасынын колдоосу менен Жеңил өнөр жайы үчүн жогорку технологиялык "Индустрия кадров" Окуу борборун (УЦЛП) түзүлдү. Жеңил өнөр жайы боюнча "Индустрия кадров" окуу борборунун максаты - "Жеңил өнөр жай тармагын акыркы технологияларды, кадрларды даярдоонун заманбап ыкмаларын колдонуу менен даярдалган квалификациялуу кадрларды камсыз кылуу максатында, Кыргызстанда кошумча билим берүү боюнча уникалдуу окуу борбору болуу."

Эл аралык соода борбору, ошондой эле өндүрүштүк-билим берүү тармагындагы байланыштарды андан ары чыңдоонун маанилүүлүгүн жана кыска мөөнөттүү, бирок максаттуу программалары аркылуу тигүү тармагы талап кылган конкреттүү көндүмдөрдү өркүндөтүү зарылдыгын дагы бир жолу тастыктады. Мындай программалар университеттер сыяктуу билим берүү мекемелеринде сунушталган кадимки программаларга караганда, даярдоодо жана жүзөгө ашырууда башкача мамилени талап кылат. Ошондуктан, кыска мөөнөттүү, максаттуу окутуунун негизинде кесиптик билим берүүдө сектордун токтоосуз керектөөлөрүн канааттандырган адистештирилген окуу борборун түзүү оптималдуу деп сунушталууда. Учурдагы билим берүү мекемесине интеграцияланган мындай окуу борбору үзгүлтүксүз окуган студенттерге заманбап технологияларды колдонууга мүмкүнчүлүк берет.

Бул теориялык курстарды практикалык билим менен толуктоо үчүн квалификациялуу

жумушчу күчүнө жана билим берүү мекемелерине муктаж болгон тармак үчүн утуш шарттарын түзөт. Келечекте узак мөөнөттүү жеңил өнөр жайы үчүн Окуу борборун түзүү, ошондой эле кесиптик билим берүү үчүн өнөр жайдын убактысын жана чыгымдарын минималдаштырууга жардам берет, квалификациялуу жумушчу күчүнүн жетишсиздигин ордун толтуруу максатында.

Университет окуу борборунун иштеши үчүн зарыл шарттарды түзгөн, анын ичинде: борборду жай менен камсыз кылуу жана андан ары тейлөө, компьютерлерди жана тигүүчү машиналарды сатып алуу (1-сүрөт), өнөр жай жана башка билим берүү мекемелери менен биргеликте окутуу программаларын иштеп чыгуу, башка университеттердин студенттерин жана текстиль жана тигүү ишканаларынын адистерин заманбап технологияларга жеткиликтүүлүк менен камсыз кылуу ж.б. МТЦ меморандумдун алкагында “Grafis” программасын жана плоттер (2-сүрөт), атайын машиналарды сатып алууга, САПР инструкторлору үчүн тийиштүү тренингдерди уюштуруу, ошондой эле кыска мөөнөттүү окутуу жана кайра даярдоо курстарынын окуу программаларын иштеп чыгууга көмөктөштү.

Сүр.2. Персоналдык компьютер менен компьютердик класс - “Конструктор - кийимдердин компьютердик дизайнынын оператору (САПР)”.

Жеңил өнөр жайы үчүн жогорку технологиялык "Индустрия кадров" Окуу борборунда "Тигүүчү-оператор" курсу боюнча тренерлер үчүн окуу болуп өттү (3-сүрөт), окуу КМТУ менен Эл аралык соода борборунун ортосундагы Дүйнөлүк текстиль жана

кийим-кече программасы (GTEX) боюнча Меморандумдун алкагында уюштурулуп, Швейцария өкмөтү тарабынан каржыланды.[15,16]

Сүр.2. “Тигүүчү-оператор” курсу боюнча машыктыруучуларды даярдоо иши.

Корутунду. Адистештирилген Окуу борбору заманбап жабдуулар менен жабдыланып, жогорку ылдамдыкта тигүү боюнча операторлорду жана кийим тигүүчүлөрдү, заманбап автоматтык долбоордун тутумун колдонуп, конструкторлорду окутуу жана квалификациясын жогорулатуу. Жеңил өнөр жай тармагынын муктаждыктарын канааттандырган жогорку технологиялуу Окуу борбору ошондой эле иштеп жаткан билим берүү мекемесине интеграцияланган, каалоочуларга керектүү билимди, көндүмдөрдү алуу жана заманбап технологияларга жетүү мүмкүнчүлүгүн берет.[17]

Колдонулган адабияттар

17. Рысбаева И.А., Жолдошбаева М. Мырзалардын улуттук баш кийимдерин изилдөө // Известия Кыргызского государственного технического университета им. И. Раззакова № 2(35) ИЦ «Техник», 2015. – С. 215-217.
18. Рысбаева И.А., Иманкулова А.С. Состояние проблемы получения материалов специального назначения для передвижных домиков // Известия Кыргызского государственного технического университета им. И. Раззакова –часть 2, 2016. – С. 162-165.
19. Рысбаева И.А., Иманкулова А.С., Тагаева Н.И. Оптимизация сочетаний составляющих компонентов полученных композиционных материалов. № 3 (36). - Бишкек, ИЦ «Техник», часть 2, 2016. – С. 165-169.
20. Рысбаева И.А., Жеңил өнөр жай тармактарында мамлекеттик тилди өркүндөтүү. часть 2, 2017. – С. 23 – 27.
21. ОЮЛ Ассоциация "Легпром" [Электронный ресурс]: Защита прав предпринимателей и продвижение изделий, произведенных субъектами легкой промышленности Кыргызской Республики, на внутреннем и международных рынках /- Режим доступа: <http://www.legprom.kg>
22. Государственный комитет промышленности, энергетики и недропользования Кыргызской Республики- [Электронный ресурс]: - Режим доступа: <http://gkpen.kg/index.php/12-2017-12-14-09-20-33>
23. Рысбаева И.А., Солпуева А. Исследование и применение национальных и отделочных элементов в одежде // Известия Кыргызского государственного технического университета им. И. Раззакова - № 31- ИЦ «Техник», 2014. – С. 309-311.